

СЕКЦІЯ 4

СУЧАСНІ ПРІОРИТЕТИ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Захарова Н.Ю.
кандидат економічних наук, доцент
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Гладун Т.О.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

КЕРІВНИК ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ФУНКЦІЇ І КОМПЕТЕНТНОСТІ

Військові дії спричинили істотні трансформації в системі освіти в Україні, що значною мірою відбилося на функціонуванні закладів загальної середньої освіти. До початку військової агресії в Україні функціонував 13991 заклад загальної середньої освіти різних типів і форм власності, де здобували освіту 4,23 млн учнів. За даними МОН, станом на кінець 2022/2023 н. р. функціонували 12930 закладів загальної середньої освіти, де за різними формами навчання освіту здобували близько 4,04 млн учнів. За оперативними даними Міністерства освіти і науки України, станом на 20 липня 2023 р. зруйновано 190 закладів загальної середньої освіт (включаючи спеціальні й спеціалізовані заклади), пошкоджено 1619 закладів загальної середньої освіти [1].

Управління закладами загальної середньої освіти в умовах воєнного стану потребує від керівників компетентної орієнтації в надзвичайних ситуаціях, ефективної кадрової та інформаційної політики, якісної організації освітнього процесу, сприятливих умов для дистанційної роботи, умінь налагоджувати партнерство з усіма соціальними партнерами [2].

Керівник закладу загальної середньої освіти зобов'язаний діяти в нормативно-правовому полі. Існує безліч відповідних документів, що регламентують діяльність закладів середньої освіти, які доповнилися ще особливостями функціонування у воєнний час.

Одним з важливих документів, який визначає, що має знати та якими компетентностями має володіти директор є професійний стандарт «Керівник (директор)

закладу загальної середньої освіти», який затверджено Міністерством економіки України 17.09.2021 року. Цей Професійний стандарт є корисний фахівцям, які планують у майбутньому стати директорами шкіл. Такі працівники можуть завчасно готуватися до відповідної посади, поступово розвиваючи професійні компетентності.

Стандарт є орієнтиром, який мають використовувати керівники (директори) закладів загальної середньої освіти для планування професійного розвитку і підвищення кваліфікації. Цей документ важливий для створення чи коригування директором індивідуальної траєкторії професійного розвитку на основі рефлексії своєї професійної діяльності [3].

Професійний стандарт визначає умови, предмети і засоби праці (обладнання, устаткування, матеріали інструменти), якими засновники закладів освіти мають забезпечити керівників закладів освіти для їхньої ефективної діяльності.

Згідно зі стандартом, мета професійної діяльності керівника (директора) закладу загальної середньої освіти полягає в безпосередньому управлінні закладом і відповідальності за освітню, фінансово-господарську та інші види діяльності закладу освіти.

Керівник є представником закладу освіти у відносинах з державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами і діє без довіреності в межах повноважень, передбачених законом та установчими документами закладу освіти. Керівник підпорядковується засновнику закладу освіти.

Документ передбачає, що керівником закладу загальної середньої освіти може бути особа, яка пройшла конкурсний відбір та визнана переможцем конкурсу відповідно до Закону «Про повну загальну середню освіту».

Керівник закладу повинен мати диплом магістра (спеціаліста). Передбачено проведення атестації не рідше ніж раз на 5 років, за результатами якої визначається відповідність керівника займаній посаді. Необхідною умовою атестації є проходження підвищення кваліфікації у міжатестаційний період.

Для керівника закладу передбачено щорічне підвищення кваліфікації. Воно може здійснюватися шляхом неформальної (тренінги, семінари, семінари-практикуми, вебінари, майстер-класи тощо) та інформальної освіти.

Керівник закладу освіти (крім приватного закладу) зобов'язаний протягом першого року після призначення на посаду пройти курс підвищення кваліфікації з

управлінської діяльності обсягом не менш ніж 90 навчальних годин (три кредити ЄКТС) [4].

Професійний стандарт визначає наступні загальні компетентності керівника закладу: громадянську, соціальну, культурну, когнітивну та підприємницьку.

Питання компетентності в управлінській діяльності керівника закладу загальної середньої освіти тісно пов'язане із професіоналізмом, тому професійна компетентність визначається рівнем професійної освіти, досвідом, індивідуальними здібностями, якостями керівника, мотивованим прагненням до неперервної самоосвіти й самовдосконаленням, творчим і відповідальним ставленням до справи.

До трудових функцій керівника закладу загальної середньої освіти та професійних компетентностей у стандарті віднесено наступні (табл. 1).

Таблиця 1

Трудові функції та професійні компетентності керівника закладу загальної середньої освіти

Трудові функції	Професійні компетентності
Забезпечення стратегічного управління розвитком закладу освіти	<ul style="list-style-type: none"> - нормативно-правова - компетентність стратегічного управління закладом освіти - компетентність стратегічного управління персоналом
Забезпечення управління якістю освітньої діяльності	<ul style="list-style-type: none"> - компетентність забезпечення якості освітньої діяльності та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти - компетентність організації діяльності закладу освіти на засадах зовнішньої системи забезпечення якості освіти
Забезпечення партнерської та мережевої взаємодії	<ul style="list-style-type: none"> - лідерська - емоційно-етична; - компетентність педагогічного, соціального та мережевого партнерства
Організація безпечного і здорового освітнього середовища	<ul style="list-style-type: none"> - здоров'язберезувальна - інклюзивна - проєктувальна
Забезпечення власного безперервного професійного розвитку	<ul style="list-style-type: none"> - інноваційна - здатність до навчання впродовж життя - інформаційно-цифрова

Опис трудових функцій, професійні компетентності (за трудовою дією або групою трудових дій), знання, уміння та навички мають використовуватися в розробленні (чи перегляді) посадової інструкції керівника закладу освіти.

Відповідно до частини другої статті 37 і частини четвертої статті 39 Закону України «Про повну загальну середню освіту» засновник закладу загальної середньої освіти або уповноважений ним орган (посадова особа) затверджує положення про конкурс на посаду керівника закладу загальної середньої освіти та склад конкурсної комісії. При формуванні положення про конкурс на посаду керівника закладу загальної середньої освіти необхідно орієнтуватися на загальні та професійні компетентності, визначені Професійним стандартом.

В сучасних умовах, професійна компетентність керівника закладу загальної середньої освіти не обмежується лише фаховими знаннями, вміннями та навичками. Самоосвіта та саморозвиток стають визначальними елементами, що дозволяють керівнику максимально реалізувати свій потенціал та здібності, оскільки реалії вимагають перегляду багатьох освітніх норм, а також оперативного прийняття управлінських рішень, адекватної реакції на зміни з метою досягнення запланованих результатів. Робота в умовах воєнного стану зобов'язує керівників сфери освіти приймати нестандартні управлінські рішення та вже сьогодні дбати про відновлення освітніх закладів у післявоєнний час.

Список використаних джерел:

1. Освіта і наука України в умовах воєнного стану: Інформаційно-аналітичний збірник. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>
2. Вознюк Л., Доброгорський О. Особливості освітнього менеджменту в умовах воєнного стану. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. № 1 (2) 2022. С. 48-54.
3. Методичні рекомендації щодо застосування професійного стандарту «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти». URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/metod.rekom.pdf>
4. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти». Наказ Міністерства економіки України № 568-21 від 17.09.2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf>